

## Reformatiejaar

Dit jaar is het 500 jaar geleden dat de Wittenberger theologieprofessor dr. Maarten Luther 95 stellingen op de deur van de plaatselijke slotkapel sloeg. Wat bedoeld was om een



wetenschappelijk dispuut over kerkelijke geschilpunten en misstanden (zoals de aflaat) op gang te brengen, pakte uit als de spreekwoordelijke lont in het kruitvat. Binnen mum van tijd waren de stellingen verspreid in aller heren landen en bleken ze velen aan te sporen om een reformatie van de Kerk

te verlangen. Het leven van Luther in de jaren na 1517 laat zich lezen als een avontuurlijke jongensroman. Hij kwam te staan tegenover de kerkelijke en wereldlijke autoriteiten, de Paus en de Keizer, werd gedaagd voor de Rijksdag, geëxcommuniceerd, vogelvrij verklaard, moest vluchten, dook onder onder op de Wartburg en ontketende onbedoeld een grote reformatorische beweging die zich los begon te scheuren van de Kerk. Het bracht Europa in rep en roer en de godsdienstoorlogen die ontstonden zouden pas met de Godsdienstvrede van Augsburg in 1555 een voorlopig einde vinden. Het grootste deel van zijn leven woonde en werkte Luther in Wittenberg, dat het epicentrum van de Lutherse reformatie zou worden. De slotkapel, het Zwarte Klooster (woonhuis van Luther) en de stadskerk St. Marien behoren net als Luthers geboorte- en sterfhuis in Eisleben tot het UNESCO-werelderfgoed.

## Henriëtte Catharina van Oranje-Nassau

Vlak bij Wittenberg lag vroeger het territorium van het oude vorstendom Anhalt-Dessau, waar in 1594 de Calvinistisch-gereformeerde leer werd ingevoerd. In de ruïneuze jaren na de Dertigjarige Oorlog (1618-1648) wist de toenmalige vorst Johann Georg II in 1659 een zeer goed huwelijk te sluiten met een dochter van de Nederlandse stadhouder prins Frederik Hendrik en diens echtgenote prinses Amalia van Solms. De bruid heette prinses Henriëtte

Catharina van Oranje-Nassau (1637-1708) en het huwelijk werd gesloten op 7 juli 1659 in de Martinikerk van Groningen. Henriëtte Catharina bracht niet alleen haar bruidsschat en later haar forse erfenis naar Anhalt-Dessau, maar ontpopte zich daar als een initiatiefrijke en daadkrachtige vorstin die na het overlijden van haar man in 1693 regentes van het vorstendom zou worden. Ze ontwikkelde de nieuwe nederzetting Oranienbaum, een stadje naar Nederlands model met een klein slot in Hollands classicistische vormen in het centrum. Ook stichtte ze de stadskerk, die – evenals de publieke religie van de Nederlandse Republiek – een Calvinistisch-gereformeerde - inrichting kreeg.



## De Verlichting in Anhalt-Dessau

Haar achterkleinzoon Leopold Friedrich Franz van Anhalt-Dessau (1740-1817) ontpopte zich als een Verlicht heerser pur sang met – voor die tijd – uiterst moderne opvattingen over onderwijs, gezondheidszorg, infrastructuur, sociale hulp, landbouw en handel. Nadat hij de regering in 1758 had overgenomen, voerde hij gedurende de lange jaren van zijn regentschap tal van hervormingen door die Anhalt-Dessau tot één van de modernste "Kleinstaten" in het Duitse rijk maakten. "Vater Franz", zoals hij door zijn onderdanen werd



Wörlitzer Park (bron: [www.royaltouristik.de](http://www.royaltouristik.de)).

genoemd, zou vooral bekend worden door zijn grootschalige landinrichtingsprojecten met tal van agrarische vernieuwingen en een aaneenschakeling van grote landschapsparken, waarin hij de pedagogische opvattingen van Rousseau en Winckelmann verwerkelijkte. Een groot deel van deze parken met de daarbij behorende landhuizen is bewaard gebleven als het "Dessau-Wörlitzer Gartenreich" en vanwege het grote cultuurhistorische belang op de UNESCO-werelderfgoedlijst geplaatst.

Vanaf 1769 liet de vorst door zijn vriend en architect Friedrich Wilhelm von Erdmannsdorf het nieuwe slot Wörlitz bouwen, dat als het eerste classicistische bouwwerk in Duitsland geldt. Het prachtige Engelse landschapspark met tal van fraaie tuinelementen en zichtassen en geldt als een van de oudste en mooiste parken van zijn soort op het Europese continent. Het gedachtengoed van de Verlichting zou echter uiteindelijk haaks op het christelijk en reformatorisch Gods- en wereldbeeld komen te staan.

## Programma

Op **maandag** stapt u op diversen plaatsen in één van onze luxe touringcars. Hierna vertrekken we richting Sachsen-Anhalt. In de loop van de middag bereiken we Eisleben, waar we het geboorte- en sterfhuis van Maarten Luther zullen zien. Daarna rijden wij door naar Hotel Days Inn, net buiten de vroegere "Landeshauptstadt" Dessau. Het hotel is centraal gelegen ten opzichte van de beroemde bezienswaardigheden die we zullen bezoeken.

Op **dinsdag** staat het hoofddoel van de reis centraal: Lutherstadt Wittenberg. Wanneer de tijd het toelaat zullen we via Jüterbog reizen, waar in de stadskerk St. Nicolai de bekende aflaatkist van de dominicaan Johannes Tetzl staat opgesteld. In Wittenberg zullen we de rest van de dag doorbrengen, waarbij u gelegenheid hebt om de wereldberoemde "Lutherstätten" te bezoeken.



Wittenberg, Marktplatz (bron: [www.germany.travel](http://www.germany.travel)).



Op **woensdag** reizen we naar Torgau aan de Elbe, waar we het beeldbepalende slot Hartenfels met de kapel – de eerste protestantse kerk op Duitse bodem, nog door Luther ingewijd – zullen bezoeken. Later op de dag rijden we naar Oranienbaum, waar we Henriëtte Catharina's slot in Hollands-classicistische stijl zullen bezoeken. Tijdens een kleine stadswandeling bezoeken we ook de gereformeerd-Calvinistische stadskerk van

Oranienbaum, die in 1712 werd ingewijd.

Op **donderdag** gaan we naar Wörlitz, waar we de dag beginnen met een bezoek aan het slot.



Na een vrij te besteden middagpauze zullen we onder begeleiding een rondgang door het park maken. 's Middags zullen we nog een kleine rit in de omgeving maken en een bezoek aan Slot Mosigkau brengen, één van de best bewaarde Rococo-kasteeltjes van Duitsland.

Op **vrijdag** vangen we 's ochtends de terugreis aan, waarvan een deel via de toeristische route zal lopen. We nemen de route Köthen – Bernburg – Quedlinburg – Goslar – Hildesheim, waarbij we onderweg – al naar gelang de tijd – nog enkele historische hoogtepunten zullen aandoen. Onderweg zullen we tevens het gezamenlijke diner gebruiken. We streven ernaar om zo rond 20.00 u. weer bij de opstapplaatsen te zijn.

De reis staat onder leiding van historicus drs. Jochem Abbes (inhoud) en Ko Niemeijer (chauffeur en organisatie).

De vertrekdatum van deze 5-daagse themareis staan op het opgaveformulier vermeld.

De prijs is € 398,00 per persoon op basis van een tweepersoonskamer

- Toeslag voor een éénpersoonskamer € 75,00
- Een annuleringsverzekering is niet inbegrepen wel aan te raden
- Exclusief entrees en persoonlijke uitgaven

Bij deze 5-daagse themareis zijn inbegrepen:

- Vervoer in luxe touringcar met alle faciliteiten zoals toilet en airco
- Inclusief groepsreisverzekering
- Halfpension: 5 dagen/4 nachten incl. toeristenbelasting
- Midweek in een 3-sterrenhotel in Dessau
- Dagelijks ontbijtbuffet en dinerbuffet
- Dagtochten zoals omschreven in het programma. Wijzigingen voorbehouden
- Afscheidsdiner op de terugreis

Heeft u nog vragen dan horen wij dat graag!

Wilt u een aanmeldingsformulier ontvangen? Belt u dan:

**Ko Niemeijer 0599-322352**  
**06-13500941**

# 5-daagse themareis

## Reformatie, Oranje en Verlichting



Fantastische 5-daagse thema-reis in luxe touringcar. We treden in de voetsporen van Luther en zullen de beroemde plekken bezoeken waar het leven van de grote reformator zich voor een groot deel heeft afgespeeld. Tegelijkertijd bevinden we ons in het oude vorstendom Anhalt-Dessau met de nederzetting Oranienbaum: een stukje 17e eeuws Nederland in Duitsland. We bezoeken o.a. de plaatsen Eisleben, Wittenberg, Torgau en Wörlitz.